

ЗАКОН

О ПОСРЕДОВАЊУ У РЕШАВАЊУ СПОРОВА

І. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређују се појам, начела, поступак и правно дејство посредовања у решавању спорова, услови за обављање посредовања, права и дужности посредника и програм обуке посредника.

Појам посредовања

Члан 2.

Посредовање је поступак, без обзира на назив, у којем стране добровољно настоје да спорни однос реше путем преговарања, уз помоћ једног или више посредника, који странама помаже да постигну споразум (у даљем тексту: посредовање).

Примена закона

Члан 3.

Посредовање се примењује у спорним односима у којима стране могу слободно да располажу својим захтевима, ако другим законом није прописана искључива надлежност суда или другог органа, без обзира да ли се спроводи пре или после покретања судског или другог поступка.

Посредовање је могуће нарочито у имовинскоправним споровима чији је предмет испуњење обавезе на чинидбу, другим имовинскоправним споровима, у породичним, привредним споровима, управним стварима, споровима из области заштите животне средине, у потрошачким споровима, као и у свим другим спорним односима, у којима посредовање одговара природи спорних односа и може да помогне њиховом разрешењу.

Одредбе овог закона примењују се и на посредовање у кривичним и прекршајним стварима у погледу имовинскоправног захтева и захтева за накнаду штете, као и у радним споровима ако посебним законом није другачије прописано.

Одредбе овог закона не примењују се на решавање спорних односа у вези са утврђивањем и наплатом јавних прихода.

Примена начела и стандарда посредовања

Члан 4.

Питања која нису изричито уређена овим законом решавају се у складу са начелима посредовања предвиђеним овим законом и стандардима посредовања садржаних у актима Уједињених нација, Европске уније и Савета Европе.

III. МЕЂУНАРОДНО ПОСРЕДОВАЊЕ И ПОСРЕДОВАЊЕ У ПРЕКОГРАНИЧНИМ СПОРОВИМА

Међународно посредовање

Члан 5.

Међународно посредовање, у смислу овог закона, је посредовање у спорним односима са страним елементом:

1) ако стране у време постизања сагласности о посредовању имају пребивалиште или пословно седиште у различитим државама;

2) ако држава у којој стране имају пребивалиште или пословно седиште није држава у којој треба да се изврши битан део обавеза из пословног односа, односно држава са којом је предмет спора најуже повезан.

Ако се посредовање у спорним односима из става 1. овог члана води у Републици Србији примењују се одредбе овог закона, осим ако се стране нису другачије споразумеле.

Посредовање у прекограничним споровима

Члан 6.

Одредбе овог закона примењују се и у прекограничним споровима у грађанским и трговачким стварима, у складу са законом.

Прекогранични спор је спор у ком једна од страна има пребивалиште или уобичајено боравиште у држави чланици Европске уније (у даљем тексту: држава чланица), док га друга страна нема на дан када:

- су се стране споразумеле о посредовању након што је дошло до спора,
- је суд одредио посредовање,
- је по националном закону настала обавеза посредовања,
- је суд којем је поднесена тужба упутио странке на посредовање.

Независно од става 2. овог члана, прекограничним спором се сматра и онај спор где су, по окончању посредовања у решавању спора, између истих страна покренути судски поступак или арбитража у држави чланици различитој од оних где су стране имале стално или уобичајено пребивалиште на дан из става 2. овог члана.

Пребивалиште или седиште у прекограничном спору

Члан 7.

Приликом одлучивања да ли страна има пребивалиште на територији Републике Србије пред чијим судом се води поступак, суд ће применити право Републике Србије.

Ако страна нема пребивалиште у Републици Србији пред чијим се судом води поступак, за одлучивање да ли страна има пребивалиште у другој држави чланици суд ће примењивати право те државе чланице.

Привредно друштво или друго правно лице има седиште у месту у ком има регистровано седиште, седиште органа управљања или главно место пословања.

За одлучивање да ли привредно друштво има седиште у држави чланици пред чијим судом се води поступак суд ће применити право меродавно за решавање сукоба закона.

Извршење споразума постигнутом посредовањем у прекограничном спору

Члан 8.

Ако држава чланица, у складу са својим прописима, гарантује могућност страна или једној од њих, уз изричито пристанак друге стране, да писани споразум постигнут посредовањем у прекограничном спору постане извршан, суд у Републици Србији ће признати и извршити такав споразум.

Ако је садржај споразума у држави чланици унесен у неку другу извршну исправу, тако што га је суд или други надлежни орган потврдио пресудом, одлуком или другом извршном исправом у складу са правом државе у којој је поднет захтев, на признање извршења те извршне исправе примењују се правила меродавна за признање тих исправа.

О предлогу за признање извршења споразума из става 1. овог члана у предметима из стварне надлежности привредних судова надлежан је Привредни суд у Београду, а у осталим предметима Виши суд у Београду.

III. НАЧЕЛА ПОСРЕДОВАЊА

Добровољност

Члан 9.

Поступак посредовања се спроводи добровољно, на основу изричите сагласности страна, осим у спорним односима у којима је посебним законом покретање поступка посредовања предвиђено као услов за вођење судског или другог поступка.

Суд или други орган, који је у складу са посебним законом обавезан да странкама укаже на могућност примене посредовања, дужан је да пружи сва потребна обавештења у циљу потпуне обавештености странака о могућности спровођења посредовања.

Обавезу из става 2. овог члана суд или други орган може извршити и упућивањем странака код посредника.

Стране се слободно споразумевају о начину спровођења посредовања.

Посредник спроводи посредовање на начин који сматра одговарајућим, узимајући у обзир предлоге страна, околности случаја и потребу за брзим решењем спорног односа.

Равноправност

Члан 10.

У поступку посредовања стране су равноправне.

Посредник је дужан, уважавајући све околности случаја, да странама обезбеди равноправан положај.

Учествовање и присуствовање оступку посредовања

Члан 11.

У поступку посредовања стране као физичка лица учествују лично.

Пуномоћник физичког лица, као стране у поступку посредовања, може учествовати у поступку посредовања уз страну коју заступа.

Правно лице, као страну у поступку посредовања, заступа законски заступник уписан у одговарајући регистар, односно овлашћени пуномоћник.

Поступку посредовања уз сагласност страна могу да присуствују и трећа лица која стране одреде.

Искључење јавности

Члан 12.

У поступку посредовања јавност је искључена.

Поверљивост

Члан 13.

Сви подаци, предлози и изјаве из поступка посредовања или у вези са поступком посредовања су поверљиви, ако се стране нису другачије споразумеле, осим оних који се морају саопштити на основу закона, ради заштите јавног поретка, посебно када је то потребно ради осигурања заштите најбољег интереса детета или ради спречавања наношења штете физичком или психичком интегритету лица, као и у случају ако је то потребно ради спровођења споразума страна.

Стране, њихови законски заступници и пуномоћници, посредник, трећа лица која присуствују поступку посредовања, као и лица која обављају административне послове за потребе посредовања, дужни су да све податке, предлоге и изјаве у вези са поступком посредовања чувају као тајну и одговарају за штету насталу кршењем ове обавезе.

Неутралност

Члан 14.

Посредник у поступку посредовања поступа неутрално.

Хитност

Члан 15.

Поступак посредовања спровешће се без одлагања, у најкраћем могућем времену.

Прихватљивост доказа у другим поступцима

Члан 16.

Предлози изнети током посредовања који су дати искључиво ради закључења споразума не могу се користити у судском, арбитражном или другом поступку, нити саопштити на други начин.

Стране, њихови законски заступници и пуномоћници, посредници, трећа лица која присуствују поступку посредовања, као и лица која обављају административне послове за потребе посредовања, не могу се у било ком судском или другом поступку позивати на околности, сведочити или предлагати као доказ:

1) чињеницу да је једна страна предложила спровођење поступка посредовања или изразила вољу да у овом поступку учествује;

2) мишљења и ставове које је страна у поступку посредовања изразила или предлоге које је у том поступку изнела искључиво у циљу постизања споразума;

3) могуће начине решавања спорног односа које је током поступка посредовања изнео посредник и чињеницу да је страна у поступку показала спремност да прихвати предложени начин решавања спорног односа;

4) исправу која је припремљена искључиво за потребе поступка посредовања.

Суд или други орган који води поступак неће прихватити предлоге из става 2. овог члана.

Ако се у поступку посредовања страна позвала на неки доказ који би у другом поступку могла ускратити, коришћење таквог доказа у поступку посредовања не значи пристанак на његово коришћење у другом поступку.

IV. ПОСТУПАК ПОСРЕДОВАЊА

Предлог за покретање поступка

Члан 17.

Ако једна страна упути предлог за закључење споразума о приступању посредовању, друга страна је дужна да се о наведеном предлогу изјасни, у року од 15 дана од дана достављања предлога, писаним путем.

Када је покретање поступка посредовања посебним законом предвиђено као услов за вођење судског или другог поступка, односно ако су се стране приликом закључења уговора обавезале да ће спор покушати да реше путем посредовања пре покретања судског или другог поступка, страна је дужна да писаним путем предложи другој страни закључење споразума о приступању посредовању.

Покретање поступка посредовања

Члан 18.

Поступак посредовања се покреће закључењем споразума о приступању посредовању.

Ако се странке у току судског или другог поступка сагласе да приступе решавању спора посредовањем уз застој судског поступка, поступак посредовања

се покреће достављањем суду или другом органу пред којим се води поступак споразума о приступању посредовању.

У случају из става 2. овог члана долази до застоја судског поступка, који може бити одређен само једном по овом основу и не може трајати дуже од 60 дана.

Споразум о приступању посредовању

Члан 19.

Стране и посредник закључују споразум о приступању посредовању у писаној форми којим потврђују избор посредника, уређују међусобна права и обавезе у складу са начелима посредовања, утврђују трошкове посредовања и друга питања од значаја за спровођење посредовања.

Избор посредника

Члан 20.

Поступак посредовања спроводи један или више посредника, које стране споразумно одреде.

Ако стране споразумно не одреде посредника, могу затражити да посредника одреди суд или други орган пред којим се води поступак.

Искључење посредника

Члан 21.

Посредник не може бити судија који поступа у предмету поводом спорног односа, односно службено лице које одлучује о захтеву страна у вези са спорним односом у управном или неком другом поступку.

Изузеће посредника

Члан 22.

Посредник ће се изузети из поступка посредовања у коме има лични интерес или ако из других разлога није у могућности да поступа непристрасно.

Посредник је дужан да обавести стране о свим околностима које би могле да доведу у сумњу његову непристрасност.

Посредник може спроводити поступак посредовања и у случају када се стране, након што су обавештене о постојању околности из ст. 1. и 2. овог члана, сагласе да он води поступак.

Спровођење поступка

Члан 23.

На почетку поступка посредовања, посредник упознаје стране са циљем посредовања, улогом посредника, правилима и трошковима поступка.

Стране се слободно споразумевају о начину спровођења посредовања упућивањем на одређена правила поступка или на други начин.

Посредник може да води заједничке или одвојене разговоре са странама, као и да предлоге и ставове једне стране, уз њену сагласност пренесе другој страни.

Свака страна може одустати од даљег учешћа у поступку посредовања у било којој фази поступка.

Посредник може обуставити поступак посредовања ако процени да даље спровођење поступка није целисходно.

Окончање поступка

Члан 24.

Поступак посредовања окончава се:

- 1) закључењем споразума о решавању спора посредовањем;
- 2) одлуком посредника да се поступак обуставља, јер даље вођење поступка није целисходно;
- 3) изјавом једне стране да одустаје од даљег спровођења поступка, осим у случају ако у поступку посредовања учествује више страна, које након одустанка једне од страна одлуче да наставе поступак посредовања;
- 4) протеком рока од 60 дана од дана закључења споразума о приступању посредовању, осим уколико се стране не споразумеју другачије.

Ако се поступак посредовања спроводи на основу упута суда или другог органа, посредник је дужан да обавештење о начину окончања поступка посредовања достави суду или другом органу.

Ако је покренути поступак посредовања, који је посебним законом предвиђен као услов за вођење судског или другог поступка, окончан на начин из става 1. тач. 2) и 3) овог члана, посредник је дужан да обавести надлежни орган или организацију о исходу поступка посредовања.

Дејство посредовања на рокове застарелости и преклузивне рокове

Члан 25.

Покретањем поступка посредовања почиње застој застарелости потраживања у односу на захтев поводом кога се спроводи поступак посредовања, који не може трајати дуже од 60 дана.

По истеку рока из става 1. овог члана рок застарелости наставља да тече.

Ако је законом одређен посебан рок за подношење тужбе тај рок не тече док поступак посредовања траје, али не дуже од 60 дана.

Споразум о решавању спора путем посредовања

Члан 26.

Садржину споразума о решавању спора путем посредовања одређују стране у поступку посредовања.

Споразум се сачињава у писаној форми и потписују га посредник, стране у поступку посредовања и пуномоћници који присуствују посредовању.

Посредник учествује у састављању и изради споразума, уколико се стране у поступку сагласе.

Ако стране у поступку посредовања не постигну споразум због несагласности о правним питањима, могу постићи писану сагласност о чињеничним питањима.

Чињенична питања обухваћена сагласношћу воља страна у поступку сматраће се неспорним у судском или другом поступку.

Споразум о решавању спора путем посредовања као извршна исправа

Члан 27.

Споразум о решавању спора путем посредовања из члана 26. овог закона може имати снагу извршне исправе ако су испуњени следећи услови:

1) садржи изјаву дужника којом пристаје да поверилац на основу споразума о решавању спора путем посредовању, након доспелости потраживања може покренути поступак принудног извршења (клаузулу извршности);

2) ако су потписи страна и посредника оверени од стране суда или јавног бележника.

Неће се дозволити принудно извршење споразума о решавању спора путем посредовања ако закључење овог споразума није дозвољено, ако је споразум супротан јавном поретку, ако споразум није подобан за извршење или је предмет извршења немогућ.

Сходна примена Закона о облигационим односима

Члан 28.

На закључивање, дејство и престанак споразума закљученог у поступку посредовања из члана 26. овог закона сходно се примењују одредбе Закона о облигационим односима којима се уређује вансудско поравнање.

Трошкови посредовања

Члан 29.

У поступку посредовања свака страна сноси своје трошкове, а заједничке трошкове носе на једнаке делове, ако се нису другачије споразумеле.

Заједничке трошкове посредовања чине награда за рад посредника и накнада трошкова које је посредник имао у вези са поступком посредовања.

Висина награде за рад и висина накнаде трошкова посредника одређује се према Тарифи о наградама и накнадама у поступку посредовања коју доноси министар надлежан за послове правосуђа (у даљем тексту: министар), ако се стране другачије не споразумеју.

Стране се ослобађају плаћања трошкова посредовања под условима утврђеним посебним законом.

Посредници могу да обављају посредовање без награде.

V. ОДНОС ПОСРЕДОВАЊА И СУДСКОГ ИЛИ ДРУГОГ ПОСТУПКА

Покретање поступка посредовања и судског поступка

Члан 30.

Стране могу покренути поступак посредовања пре или након покренутог судског поступка.

Стране могу покренути поступак посредовања и у току поступка по правним лековима или у току извршног поступка.

Стране које су се уговором обавезале да у случају спора покушају да спорни однос реше посредовањем пре покретања судског или другог поступка правне заштите, могу од поступка посредовања одустати у сваком тренутку.

Обавеза плаћања таксе у случају постизања споразума о решавању спора путем посредовања

Члан 31.

Ако се постигне споразум о решавању спора путем посредовања након покренутог судског или другог поступка до закључења првог рочишта за главну расправу, странке се могу ослободити плаћања судских, односно административних такси, у складу са законом који уређује судске, односно административне таксе.

Обезбеђење техничких услова за спровођење посредовања

Члан 32.

Ако је поступак посредовања покренут у току судског поступка, суд ће омогућити спровођење посредовања у судској згради, ван радног времена, у складу са Судским пословником.

VI. ПОСРЕДНИК

Услови за обављање посредовања

Члан 33.

Посредник је физичко лице које на независан, неутралан и непристрасан начин посредује између страна у спорном односу.

За обављање послова посредника лице мора да испуњава следеће услове:

- 1) да је пословно способан;
- 2) да је држављанин Републике Србије;
- 3) да је завршило основну обуку за посредника;
- 4) да има високу стручну спрему;

5) да није осуђиван на безусловну казну затвора за кривично дело које га чини недостојним за обављање послова посредовања;

- 6) да има дозволу за посредовање;
- 7) да је уписано у Регистар посредника.

У одређеним областима законом могу бити прописани посебни услови за обављање посредовања.

У међународном посредовању и посредовању у прекограничним споровима посредник може бити и страни држављанин под условом да је овлашћен да се бави посредовањем у другој држави, под условом узајамности.

Посредник може бити и држављанин државе чланице, под условом да је овлашћен да се бави посредовањем у држави чланици.

Судије могу обављати посредовање искључиво ван радног времена и без накнаде.

Дужности посредника

Члан 34.

Посредник је дужан да:

- 1) посредује у складу са начелима посредовања и Етичким кодексом посредника (у даљем тексту: Етички кодекс) који доноси министар;
- 2) у породичним споровима поступа у складу са начелом заштите најбољег интереса детета;
- 3) спроведе и оконча поступак посредовања у најкраћем року;
- 4) странама поднесе обрачун трошкова;
- 5) министарству надлежном за послове правосуђа (у даљем тексту: министарство) поднесе годишњи извештај о обављеним посредовањима који садржи податке о врсти спорног односа, месту у којем је спроведен поступак посредовања и начину окончања поступка посредовања, уз поштовање начела поверљивости.

Посредник не може да намеће странама решење, да даје обећања и правне савете, нити да гарантује одређени исход посредовања.

Одговорност за штету

Члан 35.

Посредник је одговоран за штету коју нанесе странама поступајући супротно Етичком кодексу својим незаконитим поступањем, намерно или грубом непажњом, у складу са општим правилима о одговорности за штету.

VII. ИЗДАВАЊЕ ДОЗВОЛЕ ЗА ПОСРЕДОВАЊЕ

Поступак издавања дозволе за посредовање

Члан 36.

Издавање дозволе за посредовање је поступак у коме се утврђује да ли неко лице испуњава услове за обављање посредовања прописане овим законом.

Дозвола за посредовање

Члан 37.

Дозвола за посредовање је јавна исправа којом се потврђује да лице испуњава услове за обављање посредовања.

Право на добијање дозволе за посредовање има лице које испуњава услове из члана 33. став 2. тач. 1) до 5) и став 3. овог закона.

Дозвола за посредовање издаје се први пут са роком важења од три године, а када се обнавља издаје се на рок од пет година.

Образац дозволе за рад прописује министар.

Обнављање дозволе за посредовање

Члан 38.

Дозвола за посредовање се обнавља на захтев посредника, по протеку рока на који је издата.

Захтев из става 1. овог члана се подноси пре истека рока на који је дозвола издата.

За обнављање дозволе за посредовање, поред услова из члана 37. став 2. овог закона, посредник мора да испуњава и следеће услове:

1) најмање десет часова стручног усавршавања посредника у току једне године;

2) најмање пет посредовања за време важења дозволе за посредовање.

У поступку обнављања дозволе за посредовање посебно се води рачуна о поштовању Етичког кодекса у испуњавању обавеза прописаних овим законом и подзаконским актима, од стране посредника.

Одузимање дозволе за посредовање

Члан 39.

Посреднику се одузима дозвола за посредовање уколико се утврди да не испуњава услове из члана 33. став 2. тач. 1) до 5) и став 3. овог закона и ако се у посредовању не придржава правила поступка предвиђених овим законом.

Предлог за одузимање дозвола за посредовање могу поднети суд или други орган који води поступак и министарство.

Надлежност

Члан 40.

Поступак издавања, обнављања и одузимања дозволе за посредовање спроводи министарство.

Поступак одузимања дозволе за посредовање спроводи се пред комисијом коју именује министар (у даљем тексту: комисија).

Министар на предлог комисије доноси одлуку о одузимању дозволе за посредовање.

Против одлуке министра којом се одбија захтев за издавање и обнављање дозволе за посредовање, односно одлуке којом се одузима дозвола за посредовање може се покренути управни спор.

Поступак издавања, обнављања и одузимања дозволе за посредовање ближе се уређује актом министра.

Комисија

Члан 41.

Комисију чине три члана, и то по један из реда судија, посредника и министарства, које именује министар на период од четири године.

Чланство у комисији престаје пре истека времена на које је члан именован, ако то сам затражи или му престане функција, односно радни однос или друго својство који су били основ за именовање у комисију.

Чланови Комисије имају право на накнаду за рад коју одређује министар према броју предмета које је комисија обрадила.

Стручне и административне послове за потребе Комисије обавља министарство.

Рад комисије ближе се уређује актом министра.

Регистар посредника

Члан 42.

Лице које је добило дозволу за посредовање уписује се у Регистар посредника који води министарство (у даљем тексту: Регистар).

У регистар се уписују име и презиме посредника, датум и место рођења, подаци о стручној спреми и занимање, подаци о завршеној обуци за посредника, адреса, е-мејл адреса, број телефона, број и датум одлуке о издавању, односно одузимању дозволе за посредника.

Регистар је јаван и објављује се на интернет страници министарства.

Регистар се води као јединствена јавна централна база података.

Регистар се води у складу са законом који уређује заштиту података о личности.

Начин вођења Регистра ближе се уређује актом министра.

VIII. ОБУКА ПОСРЕДНИКА

Појам и врсте обуке посредника

Члан 43.

Обука посредника је организовано стицање и усавршавање практичних знања и вештина потребних за самостално, ефикасно и успешно обављање послова посредовања.

Обука посредника може бити основна и специјализована.

Завршена основна обука је услов за стицање својства посредника.

Специјализована обука се организује за поједине области или врсте спорова.

Програм обуке

Члан 44.

Програм основне обуке утврђује се актом министра.

Програм специјализоване обуке утврђује се посебним актом струковног удружења за одређену област, уз сагласност министарства.

Акредитација за спровођење обуке

Члан 45.

Програм обуке из члана 44. овог закона спроводе државни органи, други органи и организације као и правна лица, на основу дозволе министарства.

Актом министра ближе се одређују услови и поступак за издавање дозволе из става 1. овог члана, као и надзор над спровођењем обуке.

Министарство води евиденцију о издатим дозволама из става 1. овог члана.

Уверење о завршеној обуци

Члан 46.

Државни и други органи и организације и правна лица из члана 45. став 1. овог закона издају уверења о завршеној основној и специјализованој обуци.

Уверење из става 1. овог члана садржи назив и седиште државног и другог органа и организације и правног лица које издаје уверење, број и датум издавања уверења, врсту завршене обуке за посреднике, као и име и презиме, датум рођења и адресу лица које је завршило обуку.

Министарство води евиденцију издатих уверења.

Образац уверења из става 1. овог члана уређује се актом министра.

IX. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 47.

Лица која се до дана почетка примене овог закона налазе на списковима посредника које воде надлежни судови и други органи или на списку посредника Центра за посредовање, као и лица која су до почетка примене овог закона завршила програм обуке за посреднике, у складу са Правилником програма обуке за посредника („Службени гласник РС”, број 44/05), нису обавезна да заврше основну обуку за посреднике прописану овим законом.

Члан 48.

Поступци посредовања који су у току на дан ступања на снагу овог закона окончаће се по одредбама Закона о посредовању - медијацији („Службени гласник РС”, број 18/05).

Члан 49.

Подзаконски акти прописани овим законом биће донети у року од шест месеци од ступања на снагу овог закона.

До доношења подзаконских аката из става 1. овог члана примењиваће се подзаконски акти донети на основу Закона о посредовању - медијацији („Службени гласник РС”, број 18/05), уколико нису у супротности са овим законом.

Члан 50.

Даном почетка примене овог закона престаје да важи Закон о о посредовању - медијацији („Службени гласник РС”, број 18/05).

Члан 51.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се од 1. јануара 2015. године, осим одредаба чл. 6. до 8. и члана 33. став 5. које се примењују од дана приступања Републике Србије Европској унији.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о посредовању у решавању спорова је одредба члана 97. тачка 2. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује остваривање и заштиту слобода и права грађана, као и поступак пред судовима и другим државним органима.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Доношење новог Закона о посредовању у решавању спорова (у даљем тексту: Закон) наметнула је потреба за побољшањем и унапређивањем постојећег нормативног оквира посредовања у решавању спорова (у даљем тексту: посредовање), који је утврђен важећим Законом о посредовању – медијацији („Службени гласник РС”, број 18/05), како би се поспешила примена посредовања у спорним односима у којима стране могу да располажу својим захтевима и посредно остварили позитивни ефекти у функционисању правосудног система у Србији.

Непосредни повод за доношење новог закона јесте неопходност да се постојећа нормативна решења у области посредовања усагласе са међународним и европским стандардима у овој области, посебно са *Правилима UNCITRAL о мирењу* од 1980. године, *UNCITRAL Модел-законом о међународном трговачком мирењу* од 2002. године (у даљем тексту: UNCITRAL Модел-закон), као и са решењима садржаним у *Директиви 2008/52/ЕС Европског парламента и Савета ЕУ о неким аспектима медијације у грађанским и трговинским стварима* (у даљем тексту: Директива 2008/52/ЕС), којом су, поред осталог, стандардизована основна начела посредовања и предвиђена је обавеза држава чланица ЕУ да успоставе систем контроле квалитета рада посредника, регулишу начин упућивања на посредовање у решавању спорова и начин испуњавања обавеза које проистичу из споразума склопљеног током посредовања. Осим тога водило се рачуна о потреби да се омогући шири простор за спровођење посредовања у правним стварима са страним елементом, што је у складу са Препоруком REC (2002) 10, којом су државе упућене да унапреде успостављање механизма употребе посредовања у решавању спорова са страним елементом.

Циљ доношења овог Закона је могућност да се у поступку странке добровољно реше спорни однос путем преговарања, чиме се доприноси растерећењу судова и доприноси се остваривању права на правично суђење у разумном року.

Назив овог закона изабран је имајући у виду да је појам посредовања у решавању спорова приближнији духу српског језика, а да је појам медијације изазивао неразумевање просечног грађанина.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Уводне одредбе (чл. 1-4)

Овај закон уређује појам, начела, поступак и правно дејство посредовања, услови за обављање посредовања и права и дужности посредника, као и програм њихове обуке (члан 1.)

Закон уређује појам посредовања. Овај закон дефинише посредовање као сваки поступак, без обзира на назив, у којем стране настоје да спорни однос реше путем преговарања, уз помоћ посредника, који им помаже да постигну споразум. Оваквим одређењем појма посредовања апострофирани су основни елементи овог поступка, без обзира на област примене, како би се лакше препознали сви они поступци који јесу посредовање и који се данас у пракси користе за мирно решавање спорних односа у различитим сферама друштвеног живота. (члан 2.)

Закон прописује могућност примене овог алтернативног начина решавања спора у свим оним областима у којима стране могу слободно да располажу својим правима, под условом да није утврђена искључива надлежност суда или другог органа, без обзира да ли се спроводи пре или после покретања судског поступка, под условом да примена посредовања одговара природи спорног односа. Даље се наводи да је посредовање могуће, између осталог, у одређеним имовинскоправним споровима, породичним, привредним, управним, потрошачким споровима, споровима из области заштите животне средине, а у кривичним и прекршајним стварима у погледу имовинскоправног захтева и захтева за накнаду штете, као и у радним споровима ако посебним законом није другачије прописано. У опредељивању спорних односа погодних за примену посредовања нису коришћени само правни критеријуми с обзиром да посредовање није искључиво правни институт (већ и социолошки, културолошки, итд.). Наведена листа спорова има за циљ да укаже на неке нове области у којима је посредовање могуће (нпр. спорови у области заштите животне средине, потрошачки спорови и сл.), у складу са законима којима се те области уређују, и не представља ограничену листу спорних односа у којима је посредовање могуће. (члан 3.)

Прецизирано је да ће се питања која нису изричито уређена овим законом решавати у складу са начелима посредовања предвиђеним овим законом и стандардима посредовања израженим у актима УН, ЕУ и Савета Европе, а све у циљу усклађивања области посредовања са међународним стандардима. (члан 4).

Међународно посредовање и посредовање у прекограничним споровима (чл. 5-8)

Одредбама члана 5. Закона регулисано је међународно посредовање, по угледу на решења садржана у члану 1. UNCITRAL Модела-закона о међународном трговачком мирењу. Одредбама садржаним у ставу 2. овог члана странама спорног односа са страним елементом омогућено је да изричитим споразумом одреде да се међународно посредовање спроведе применом неких других правила, а не правила о посредовању која су садржана у овом Закону, што је у складу са решењем садржаним у члана 1. став 7. UNCITRAL Модела-закона.

У одредбама чл. 5-8. Закона садржане су одредбе Директиве 2008/52/ЕС, којим су уређени прекогранични спорови.

Начела поступка посредовања (чл. 9-16)

Законом су предвиђена следећа начела: добровољност, равноправност страна, учествовање и присуствовање поступку посредовања, искључење јавности, поверљивост, неутралност и хитност, а у оквиру ове Главе регулисана су и питања која се тичу допуштености доказа у другим поступцима.

Члан 9. Закона - Начело добровољности проистиче из начела аутономије воље и односи се на покретање поступка, одређивање начина спровођења посредовања и избора посредника. Законом је предвиђено да посредовање може бити спроведено само на основу изричите сагласности страна, изузев у случајевима када је предвиђено као процесни услов за вођење поступка пред судом или другим органом (чл. 9. ст. 1). Овим је остављена могућност да се изузетно, када то оправдавају специфичности одређене врсте правних односа, посебним прописом предвиди примена посредовања као услова за покретање судског поступка у смислу обавезивања страна у спору да пре покретања поступка пред судом или другим органом покушају решење спора у поступку посредовања. Таква решења, као изузетак од принципа добровољности, позната су у упоредном праву.

Начело добровољности важи и у погледу начина спровођења посредовања што је конкретизовано одредбом по којој се стране слободно споразумевају о начину спровођења посредовања, тако што се опредељују за одређена правила садржана у неком аутономном правном акту. Сродно правило, које постоји у арбитражном поступку, важи у поступку посредовања који се у још већој мери заснива на слободи страна да саме одреде начин решавања свог спорног односа. С обзиром да у пракси стране често пропуштају да искористе законску могућност и споразумно одреде начин спровођења посредовања, Законом је предвиђено да ће у таквом случају посредник спровести поступак на начин који сматра одговарајућим, при чему је дужан да узме у обзир предлоге страна, околности случаја и потребу за брзим решењем спорног односа. Овакво решење је прихваћено по угледу на члан 6. UNCITRAL Модела-закона, а општеприхваћено је и у упоредном праву.

Начело добровољности посебно је конкретизовано у случају када је суд или други орган дужан да странке информише о могућностима коришћења посредовања. Ово решење је по узору на решење садржано у члану 5. Директиве 2008/52/ЕС.

Чланом 10. Закона - Начелом равноправности је предвиђено да су у поступку посредовања стране равноправне, а посредник је дужан да странама обезбеди равноправан положај у поступку посредовања. Из овакве одредбе произилази дужност посредника да се односи према странама на једнак начин и да својим деловањем међу странама успостави процесну равнотежу.

Чланом 11. Закона предвиђено је да у поступку учествују физичка лица као стране лично, док пуномоћници могу учествовати у поступку уколико су их стране ангажовале. Када су у питању правна лица предвиђено је заступање од стране законског заступника који је уписан у одговарајући регистар, односно од стране овлашћеног пуномоћника. Присуство трећих лица могуће је уз сагласност самих страна у посредовању. Препоруке Савета Европе истичу обавезно лично учешће физичких лица као страна у поступку овог алтернативног начина решавања спора чија је основна одлика да се спор враћа странама који су и његови творци.

Чланом 12. Закона прописано је да је у поступку посредовања јавност искључена.

Члан 13. Закона - Начело поверљивости обезбеђује странама неопходан степен дискреције, и обезбеђује се тако што је прописано да су сви подаци, предлози и изјаве у вези са поступком посредовања поверљиви, осим ако се стране нису другачије споразумеле. Карактер поверљивости има максимално широко одређен круг информација које се као тајна морају чувати, укључујући све изнете информације о спорном односу који се решава посредовањем, информације о самом поступку посредовања (подаци о странама, трајању посредовања и сл), као и све податке који се односе на изнете предлоге, изражене ставове и изјаве дате током поступка посредовања и слично.

Начело поверљивости нема, међутим, апсолутну важност. Законом су, по угледу на решења из члана 9. UNCITRAL Модела-закона и члана 7. Директиве 2008/52/ЕС, предвиђена три изузетка. Пре свега, немају карактер поверљивих информација оне информације које се морају саопштити на основу закона (нпр. дужност посредника да открије намеру стране да изврши кривично дело). У ову категорију информација спадају и информације које се морају саопштити ради испуњења или спровођења споразума који су стране постигле у поступку посредовања. Поред тога, пошто је обавеза чувања тајности прописана пре свега ради заштите интереса страна, допуштена је могућност да стране својим споразумом једна другу, посредника, заступнике и трећа лица ослободе обавезе чувања тајне, што подразумева да својим споразумом могу читав поступак посредовања учинити јавним.

Ради остваривања начела поверљивости, предвиђена је у члану 13. став 2. Закона обавеза страна и њихових заступника и аналогно обавеза посредника, свих лица која присуствују поступку посредовања као и лица која обављају административне послове за потребе посредовања, да све податке, предлоге и изјаве у вези са поступком посредовања чувају као тајну. Обавеза чувања поверљивости података односи се и на трећа лица која присуствују поступку посредовања (нпр. представници организација за посредовање који пружају логистичке услуге, преводиоци, тумачи и друга лица која у неком својству присуствују поступку посредовања). Кад су у питању посредници, овакво решење је разумљиво, јер се најважнији елемент поверљивости састоји у обезбеђењу односа отворености и поверења између страна и посредника, будући да је непосредни и лични однос посредника са странама у поступку посредовања конститутивни услов за успешно спровођење посредовања.

У члану 14. Закона наглашена је обавеза неутралног поступања посредника као непристрасног лица уз помоћ кога стране у спору покушавају исти да реше.

У члану 15. Закона истакнута је обавеза брзог окончања поступка посредовања.

Да би стране спорног односа биле охрабрене да буду отворене, чиме се повећавају изгледи за споразумно решење спора, предвиђено је правило (члан 16. став 1) да се предлози изнети током посредовања не могу користити у судском, арбитражном или другом поступку, нити саопштити на други начин, а уколико буду понуђени, да их суд, односно други орган неће прихватити (члан 16. став 3). У члану 16. став 2. Закона садржане су и одредбе којима је искључена могућност да одређене чињенице буду употребљене као доказ у другим поступцима. Приликом креирања ових одредби за узор су служили одредба члана 10. UNCITRAL Модела-закона, као и решења у упоредном праву. Овим одредбама разрађено је начело поверљивости прописивањем доказних забрана у погледу коришћења одређених врста доказа који се односе на поступак посредовања (или из њега произилазе) у евентуалном каснијем судском или другом поступку. Одредбе о доказним забранама имају двоструку

сврху. С једне стране, њима се обезбеђује адекватна атмосфера за поступак посредовања, са циљем да стране прихвате посредовање, да у њој активно учествују и износе предлоге и ставове, неспутане страхом да ће то бити искоришћено против њих у поступку који ће се евентуално водити ако напори да се постигне споразум не уроде плодом. С друге стране, овим чланом прецизно се разграничавају околности и докази који се не могу користити у каснијим поступцима. Такође се прецизира правило о могућностима коришћења неког доказа како странке не би дошле у опасност да због презентације одређеног доказа у поступку посредовања тај доказ у каснијем поступку не могу да предложе, што би могло да доведе у питање њихово право на доказ, па и право на поштено суђење. Сама околност да је странка позвала на тај доказ у поступку посредовања, не значи да у парничном поступку не може ускратити његово коришћење, осим ако је посебним законом на то овлашћена.

Ради обезбеђивања лојалног учествовања у поступку посредовања, одредбом члана 13. став 2. уведене су доказне забране тако што је предвиђено да се у евентуалном судском или било ком другом поступку страна не може позивати на околности, сведочити или предлагати као доказ: – чињеницу да је једна страна предложила спровођење поступка посредовања или изразила вољу да у овом поступку учествује; – сва мишљења и ставове које је страна у поступку посредовања изразила, као ни предлози које је изнела само у циљу постизања споразума; – могуће начине решавања спорног односа које је током поступка посредовања изнео посредник, као и чињеницу да је страна у поступку показала спремност да прихвати предложени начин решавања спорног односа; - исправу која је припремљена искључиво за потребе поступка посредовања (нпр. нацрти могућих споразума, писани предлози и сл.).

Доказне забране прописане чланом 16. став 2. Закона тичу се, пре свега, на врсте информација, а не облика у коме је информација садржана. Сагласно томе, неће бити релевантно на који ће начин (којим доказним средством) странка недопуштену информацију изнети у каснијем поступку (као сопствени исказ, као исказ сведока или путем исправа).

Са циљем да се обезбеди активно и отворено учешће страна у посредовању, у члану 16. став 4. Закона предвиђено је да давање одређених изјава или позивање на одређене доказе у поступку посредовања не значи уједно и пристанак на коришћење такве изјаве или доказа у другом поступку. У складу с тим, ако би, рецимо, страна у поступку посредовања дала исказ о нечему о чему би, према парничним или управним процесним правилима, могла ускратити сведочење, или одговор на конкретно питање, то не значи да се одрекла права које би имала у парничном, односно управном поступку.

Поступак посредовања (чл. 17-29)

Одредбама чл. 17. и 18. Закона прописано је да се поступак посредовања покреће закључењем споразума о приступању посредовању. Будући да посредовање, по правилу, бива иницирано када је до спора већ дошло, уобичајена техника постизања сагласности о посредовању те закључања споразума о приступању посредовању, огледа се у томе што једна страна предлаже закључење споразума о приступању посредовању, а друга овај предлог прихвата у року од 15 дана. Овакво правило у складу је са начелом добровољности, које извире из начела аутономије воље; без изричито изражене воље обеју страна, поступак посредовања не може започети. Сам рок од 15 дана је одређен у циљу ефикасности поступка. Ток законског рока који је одређен за прихватање предлога за посредовање не искључује могућност да страна која је истакла овај предлог за закључење споразума о приступању посредовању повуче свој предлог и пре истека рока за његово прихватање, што

произлази из начела добровољности и правила по коме свака страна може одустати од поступка посредовања једностраном изјавом Прецизно је одређен временски моменат од ког започиње посредовање а то је закључење споразума о приступању посредовању, а све из разлога што се за овај моменат везују веома важне правне последице у виду застоја застарелости потраживања као и застоја преклузивних рокова.

Није било неопходно да се Законом детаљно уреди садржина предлога за посредовање, будући да у овом предлогу, по природи ствари, мора бити означен спорни однос ради чијег се решавања предлаже посредовање.

У члану 19. Закона уређен је споразум о приступању посредовању, као специфичан вид споразума који закључују посредници и стране спорног односа. У овом члану предвиђено је посебно правило по коме стране и посредник морају закључити споразум о приступању посредовању у писаној форми. Предвиђено је да овим споразумом стране потврђују избор посредника, уређују своја права и обавезе у складу са начелима посредовања, утврђују трошкове посредовања и уређују друга питања од значаја за спровођење посредовања.

У члану 20. Закона прописан је начин одређивања посредника који ће спроводити поступак посредовања.

У одредбама чл. 21. и 22. Закона прописано је ко не може бити посредник, као и ко ће се изузети из поступка посредовања. У складу са коментарима Савета Европе као и начелом непристрасности и објективности посредника наглашена је дужност посредника да обавести стране о свим околностима које би могле да доведу у сумњу његову непристрасност при решавању конкретног спора.

У члану 23. Закона предвиђена су основна правила о спровођењу поступка посредовања, у складу са општеприхваћеним стандардима, која се односе на поступање посредника и страна у спору. У ставу 1. овог члана предвиђена је дужност посредника да стране упозна са циљем посредовања, правилима и трошковима поступка и улогом посредника. Као један од деривата начела добровољности, у ставу 2. овог члана предвиђено је правило да се стране слободно споразумевају о начину спровођења посредовања, при чему то могу учинити тако што се позивају на одређена правила о посредовања (нпр. на аутономна правила неке организације за посредовање) или на неки други начин, што укључује могућност да саме стране предвиде поједина правила по којима ће се поступак водити. Оваква одредба је конципирана по угледу на одредбу из чл. 6. ст. 1. UNCITRAL Модел-закона. У ставу 3. овог члана предвиђено је диспозитивно правило о овлашћењу посредника да води заједничке и одвојене разговоре са странама, као и да предлоге и ставове једне стране пренесе другој страни, при чему посредник то може учинити само ако се страна са тим изричито сагласила, што је у складу са начелом поверљивости и добровољности поступка посредовања. Сагласно начелу добровољности у ставу 4. овог члана изричито је предвиђено правило да свака страна може одустати од даљег учешћа у посредовању у било којој фази поступка посредовања. Кад је реч о посреднику, предвиђено је правило да он може обуставити поступак посредовања уколико процени да даље вођење поступка није целисходно (став 5).

Одредбе о окончању поступка посредовања наведене су у члану 24. Закона тако што су наведени начини окончања поступка. Овакав приступ мотивисан је потребом да се временски одреди трајање поступка посредовања, што укључује и тренутак окончања поступка, како би се упоставила правна сигурност, посебно имајући у виду да је посредовање флексибилан поступак чије су границе често флуидне. Поступак се окончава када стране закључе

споразум о решавању спора, али и када било која страна, сагласно начелу добровољности, изјави да одустаје од даљег поступка. Поред тога, посредник је овлашћен да обустави поступак ако нађе да вођење поступка више није целисходно, што у пракси редовно подразумева да одлуку о обустављању поступка доноси после разговора са странама спорног односа. На основу наведених решења сматраће се, дакле, да је поступак посредовања окончан постизањем споразума, доношењем одлуке посредника о обустављању поступка посредовања, односно давањем изјаве стране да одустаје од даљег учешћа у посредовању. У ставу 2. овог члана прописано је правило о дужности посредника да суду односно другом органу, по чијем је упуту посредовање спроведено, достави обавештење о начину окончања поступка, како би се поступак пред судом, односно другим органом на одговарајући начин окончао. Имајући у виду захтеве начела поверљивости, наведена дужност посредника подразумева обавештавање суда или другог органа једино о томе да ли је поступак посредовања окончан постизањем споразума страна или на други законом предвиђен начин, без пружања било каквих других информација у вези са поступком посредовања.

У члану 25. Закона уређено је дејство посредовања на застарелост и да би се подстакла примена посредовања, предвиђено је посебно правило о застоју застарелости потраживања, који не може трајати дуже од 60 дана, у односу на захтеве поводом којих се води поступак посредовања (став 1). Сагледавајући потребу за мотивисањем страна да својим деловањем утичу на брзо и успешно окончање посредовања, као и потребу за отклањањем могућности да посредовање буде коришћено као стратегија за одуговлачење коначног решења спора, предвиђено је да застој застарелости може трајати најдуже 60 дана од дана закључења споразуме о приступању посредовању у односу на захтев поводом кога се спроводи поступак посредовања. Након истека овог рока рок застарелости наставља да тече. Из истог разлога је прописано да ако је законом одређен посебан рок за подношење тужбе тај рок не тече док поступак посредовања траје али не дуже од 60 дана. Тако је законодавац одредио оптимални рок у којем стране имају довољно времена да постигну споразум о решавању спорног односа. Наведена решења у погледу застарелости потраживања поводом кога се води посредовање у духу су правила садржаних у UNCITRAL Модел-закону, као и правила предвиђених у Препоруци REC (2002) 10 о медијацији у грађанским стварима и Директиви 2008/52/EC.

Правила о споразуму који стране постижу у поступку посредовања прописана су чланом 26. Закона, ради лакше примене. У ставу 1. овог члана предвиђено је да садржину споразума одређују саме стране, док је у ставу 3. наглашена могућност да посредник има активну улогу у састављању и изради споразума пружајући странама одговарајућу помоћ уз њихову сагласност. У погледу форме споразума (став 2), Законом је предвиђена обавезна писана форма, са обавезним потписом посредника, страна у поступку и пуномоћника када присуствују посредовању. Имајући у виду чињеницу да у неким поступцима посредовања стране не успевају да се споразумеју због несагласности око правних питања, упркос томе што су се усагласиле око чињеница, било је целисходно омогућити странама да у поступку посредовања постигну писану сагласност о чињеничним питањима, која би их обавезивала у каснијем судском или другом поступку. Тако је задржано решење из важећег Закона о посредовању – медијацији и таква могућност је предвиђена у ст. 4. и 5. овог члана. Тиме се стварају услови да каснији судски, арбитражни или други поступак, у коме се решава правна ствар која је била предмет посредовања буде ефикасније окончан, будући да у каснијем судском или другом поступку чињенице о којима су се стране споразумеле имају дејство признатих

чињеница, тако да чине излишним доказивање. Оваквим решењем суд није везан неспорним чињеницама као обавезујућим, већ их цени у складу са свим изведеним доказима и резултатима целокупног доказног поступка.

Приликом уређивања дејства споразума склопљеног у поступку посредовања (члан 27) он има снагу извршне исправе, а чланом 28. Закона предвиђена сходна примена Закона о облигационим односима којим се уређује вансудско поравнање.

Одредбе о трошковима посредовања, садржане у члану 29. Закона конципиране су тако да су трошкови разврстани на трошкове самих страна и на оне трошкове који су заједнички за обе стране. У ставу 1. овог члана предвиђено је правило по коме свака страна сноси своје трошкове, а заједничке трошкове посредовања стране носе на једнаке делове. Стране могу споразумно одредити и другачије. У ставу 2. овог члана дефинисани су заједнички трошкови тако што је предвиђено да њих чине: награда за рад посредника и накнада трошкова које је посредник имао у вези са спровођењем посредовања, чиме је прецизирано који све трошкови које поступак посредовања изазива спадају у категорију заједничких трошкова. Предвиђено је правило према коме се висина награде за рад и накнаде трошкова посредника одређују према тарифи о наградама и накнадама трошкова у поступку посредовања коју доноси министар надлежан за послове правосуђа, ако се стране другачије не споразумеју. Управо недостатак оваквог законског решења допринео је превисоко одређеној тарифи Републичког центра за медијацију на чије формирање министарство надлежно за послове правосуђа није могло да утиче, а што је посредно довело до и овако теког опредељивања странака на поступак посредовања у решавању спора. Имајући у виду потребу поштовања начела добровољности на коме почива поступак посредовања али и потребу слободног развијања тржишта, закон је дозволио могућност да се стране у поступку и другачије споразумеју (став 3.). Такође, Законом је предвиђена могућност да посебним прописима стране буду ослобођене плаћања трошкова посредовања (став 4), чиме је отворен простор за развијање посредовања чије спровођење финансирају држава, струковне организације и сл. Оваквим решењем уједно се излази у сусрет захтеву који је садржан у члану 10. *Директиве 2002/8/ЕС о правној помоћи* којом се државама налаже да обезбеде неопходне предуслове у циљу омогућавања лакшег приступа алтернативним методама решавања спорова за одређене категорије грађана. Став 5. овог члана одређује да посредници могу да обављају посредовање без накнаде.

Однос посредовања и судског или другог поступка (чл. 30-32)

У Петој глави садржана су правила којима се уређује однос посредовања и судског или другог поступка.

Чланом 30. Закона прописано је да се поступак посредовања може покренути пре или након покренутог судског поступка као и у току поступка по правним лековима или у току извршног поступка, али је детаљније регулисање изостало. Разлог оваком опредељењу је у околности да се поступак посредовања у различитим фазама судског поступка и његов утицај на ток судског или другог поступка морају регулисати процесним и другим матичним законима а не општим Законом о посредовању у решавању спора.

Како држава треба да настоји да економски мотивише и подржи даљи развој посредовања, чланом 31. је прописано да се у случају постизања споразума о решавању спора путем посредовања, након већ покренутог судског поступка, до првог рочишта за главну расправу, странке ослобађају обавезе плаћања судских, односно административних такси у складу са посебним

законом, чиме се настоји мотивисати стране у спору да дођу до споразума мирним путем.

Начин обезбеђења техничких услова за обављање посредовања у току судског спора регулисан је у члану 32. Закона са циљем да се омогући коришћење просторних капацитета погодних за вођење поступака посредовања у судској згради ван радног времена и тако додатно подстакне њен развој и примена.

Посредник (чл. 33 - 35)

Одредбе о посредницима груписане су и систематизоване у Глави шестој Закона.

У члану 33. став 1. Закона дата дефиниција посредника тако што је предвиђено да је посредник физичко лице које, на независан, неутралан и непристрасан начин, посредује међу странама спорног односа. У погледу услова које посредник треба да испуњава, Закон је предвидео опште услове које сваки посредник треба да испуњава и то су: да је пословно способан, да је држављанин Републике Србије; да је успешно савладало програм основне обуке за посредника; да има високу стручну спрему (препорука Савета Европе ради заштите квалитета услуге коју пружа); да није осуђиван на безусловну казну затвора за кажњиво дело које га чини недостојним за обављање послова посредовања (чиме је утврђена достојност кроз јасан критеријум); да има важећу дозволу за посредовање и да је уписано у Регистар посредника. Ставом 4. истог члана дата је могућност да у међународном посредовању посредник буде лице које је страни држављанин, под условом да је овлашћено да се бави пословима посредовања у другој држави и уз реципроцитет. Судијама је омогућено да обављају посредовање искључиво ван радног времена и без накнаде што је у складу са прописима којима се уређује обављање судијске функције (став 6) Овакво решење је изабрано на основу препорука Савета Европе, пре свега због чињенице да би одредба предвиђена преходним нацртом могла се тумачити као препорука, а не као обавеза, те би се довело у питање да ли би судови уопште пружили потребну техничку подршку, која је неопходна за развој посредовања,

Чланом 34. Закона систематизована су минимална императивна правила о дужностима посредника. Посредник је дужан: да посредује у складу са начелима посредовања и Етичким кодексом који доноси министарство надлежно за послове правосуђа; да у породичним споровима поступа у складу са начелом заштите најбољег интереса детета; да спроведе поступак у најкраћем року; да странама у поступку поднесе обрачун трошкова у складу са Тарифом о наградама и накнадама трошкова у поступку посредовања, што не значи да ће накнада трошкова и награде за рад посредника увек теретити стране, будући да Закон оставља могућност да се посебним законом предвиди ослобођење страна од плаћања трошкова посредовања; да министарству надлежном за послове правосуђа подноси годишњи извештај о раду (став 1). Ради што јаснијег дефинисања улоге посредника и очувања интегритета посредовања ставом 2. овог члана предвиђено је правило којим је искључена могућност да посредник странама намеће решење, да даје обећања и правне савете, као и да гарантује одређени исход поступка.

У погледу одговорности посредника, у члану 35. Закона предвиђено је да је посредник одговоран за штету коју проузрокује странама својим незаконитим поступањем супротно Етичком кодексу, намерно или грубом непажњом, према општим правилима о одговорности за штету.

Издавање дозволе за посредовање (чл. 36-42)

Једна од кључних новина Закона огледа се у томе што се уводи систем издавања дозволе за посредовање у којем се утврђује да ли неко лице испуњава услове за обављање посредовања. Овај начин треба да обезбеди задовољавајући ниво квалитета посредовања и створи предуслове за перманентно унапређење праксе (члан 36)

Члан 37. Закона дефинише појам дозволе за посредовање, као и поступак добијања ове дозволе сагласно условима који су прописани Законом. Свако лице које жели да се бави посредовањем дужно је да прибави дозволу за посредовање и то пре него што почне да пружа ову услугу. Дозвола се издаје са роком важења на три године, а обнавља се са роком важења на пет година.

Услови за обнављање дозволе за посредовање прописани су тако да посреднике мотивишу на континуирано обучавање и унапређивање посредничких компетенција. У том циљу, прописано је правило да за обнављање дозволе посредници морају, поред испуњења општих услова за издавање дозволе, испунити додатне услове који подразумевају најмање десет часова стручног усавршавања у току једне године и најмање пет посредовања за време важења дозволе. Додатно томе, а полазећи од значаја етичких стандарда за развој квалитетне праксе посредовања, прописано је да у се поступку обнављања дозволе за посредовање посебно води рачуна о поступању посредника у складу са правилима Етичког кодекса у испуњавању обавеза прописаних Законом и подзаконским актима (члан 38).

У члану 39. Закона уређени су услови и поступак за одузимање дозволе за посредовање, који су, такође, у функцији обезбеђивања задовољавајућег нивоа квалитета посредовања и унапређења праксе.

Надежност за поступак издавања, обнављања и одузимања дозволе за посредовање спроводи министарство надлежно за послове правосуђа. Поступак одузимања дозволе спроводи комисија коју чине три члана и то по један из реда судија, посредника и министарства у циљу постизања објективности и непристрасности у поступку доношења одлуке. Ову комисију образује министар на период од четири године. Против одлука министарства може се покренути управни спор, а поступак издавања, одузимања и обнављања дозволе као и рад Комисије уређује се актом министра (чл. 40. и 41).

Једна од новина Закона јесте и увођење јавног Регистра посредника, који води министарство надлежно за послове правосуђа, а чија би садржина и начин вођења били уређени општим актом министра. Иако је овај регистар јаван, Закон упућује на законске прописе о заштити података о личности у погледу заштите личних података садржаних у Регистру посредника (члан 42).

Обука посредника (чл. 43-46)

Чланом 43. Закона одређене су две врсте обуке посредника - основна и специјализована обука.

Чланом 44. Закона прописано је да ће министарство надлежно за послове правосуђа утврдити програм обуке општим актом, а да се програм специјализоване обуке прописује актом струковног удружења за одређену област, уз сагласност министарства.

Члан 45. Закона прописује да државни органи, други органи и организације као и правна лица, спроводе програм обуке по прибављеној дозволи министарства надлежног за послове правосуђа. Циљ и смисао ових

одредби јесте да се обезбеди квалитетна обука за посреднике, укључујући основну и специјализоване обуке, као и да се елиминише сваки вид монопола који онемогућава развијање и реализовање квалитетних програма обуке, а тиме успорава и развој квалитетне праксе. Квалитетном континуираном обуком посредника, кроз акредитоване програме обуке, био би унапређен квалитет посредовања, као посебне врсте делатности. Министарство води евиденцију о издатим дозволама за основне и специјализоване програме.

Чланом 46. Закона прописано је да државни органи и други органи и организације и правна лица који спроводе програме обуке издају уверења о завршеној основној и специјализованој обуци. Уверење је битно као доказ о испуњености једног од услова за обављање послова посредовања.

Прелазне и завршне одредбе (чл. 47-51)

У оквиру прелазних и завршних одредби Закона (чл. 47-51), уређује се важење завршене по обуке по постојећем Закону о посредовању - медијацији, окончавање поступака започетих по постојећем закону, рок за доношење подзаконских аката, престанак важења постојећег закона и ступање Закона на снагу.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити додатна средства у буџету Републике Србије.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Предлаже се да се Закон доносе по хитном поступку из разлога усклађивања прописа Републике Србије са прописима Европске уније.